

HELSEKRAV TIL FØRARKORT

Andres Neset
ass. fylkeslege

Oktober 2019

Fylkesmannen i Rogaland

Disposisjon

- Lovverket – endringar
- Meldeplikt
- Verktøy
- Førarkortvurderinga
 - Førarkortgrupper
 - Helseundersøkinga
 - Køyrevurdering
- Dispensasjon
- Generelt om helsekrav til førarkort
- Helsekrav ved nokre utvalde tilstandar
- Kasuistikkar

Lovverket: førarkortforskrifta

- Vedlegg 1 – Helsekrav
 - Endra frå 01.10.2016
- Endringar:
 - Fastlegen har fått ei større rolle
 - Meir detaljerte helsekrav
 - Frå dispensasjon til helsekrav oppfylt
 - Nokre krav er strengare (middel)
 - Berre unntaksvis dispensasjon

Meldeplikt

- Gjeld: Lege, optikar og psykolog
- Lovverk:
 - Helsepersonellova §34 og
 - Førarkortforskrifta vedlegg 1 §2
- Individuelt lovpålegg
- Legen/psykologen er sakkunnig
 - Teieplikt ikkje til hinder jf. hpl § 27

Meldeplikt

- Når skal ein sende melding:
 - Helsesvekking som påverkar evne til å føre motorvogn trafikksikker
 - Helsesvekkinga varer over 6 månadar
- Når skal ein ikkje sende melding:
 - Helsekrav ikkje oppfylt < 6 månadar
- Info til pasient:
 - Helsekrav ikkje oppfylt
 - Køyring ikkje tillate
 - Pliktig å følgje dette (jf. vegtrafikklova og førarkortforskrifta)
 - Journalførast

Meldeplikt

- Korleis:
 - Skriftleg til Fylkesmannen
 - Brev/journalnotat/epikrise etc.
- Meldinga:
 - Kvifor melding
 - Di vurderinga av helsekrav
 - Nok informasjon til å vurdere helsekrav

Verktøy

- HelseDirektoratet: Førarkortrettleiaren
- NEL: legemiddelkalkulator
- Norsk legemiddelhåndbok: ekvivalangetiske doser av opioidanalgetika

Førarkortgrupper

- Førarkortgruppe 1:
 - Klasse: AM, S, T, A1, A2, A, B, BE
- Førarkortgruppe 2:
 - Klasse: C1, C1E, C, CE
- Førarkortgruppe 3:
 - Klasse: D1, D1E, D, DE
 - Kompetansebevis/køyreseddel

Undersøking i førarkortsaker

Førarkortforskrifta, vedlegg 1 §5

- Egenerklæring nok for dei fleste for førarkortgruppe 1

- Kven treng helseattest:
 - Alle som søker førerrett i førarkortgruppe 2 og 3
 - Ved «ja» på spørsmål 1 eller 3-17 i egenerklæring
 - Etter fylte 80 år

Egenerklæring om helse – se baksiden av søknaden for informasjon

Les grundig gjennom spørsmålene nedenfor før du besvarer spørsmålene og skriver under på søknaden.

	Ja	Nei
1. Har du nedsatt synsstyrke, behov for briller eller linser?	☐	☐
2. Har du hatt dobbeltsyn siste tre måneder, problemer ved kjøring i mørke eller ved vekslende lysforhold, eller nedsatt sidesyn på ett eller begge øyne?	☐	☐
3. Har du problemer med å orientere deg i trafikken eller bedømme trafikkbildet?	☐	☐
4. Har du eller har du hatt nevrologisk sykdom?	☐	☐
5. Har du hatt besvimelsestilfeller, krampeanfall eller andre episoder med nedsatt bevissthet de siste 5 år?	☐	☐
6. Har du hatt besvimelsestilfeller, krampeanfall eller andre episoder med nedsatt bevissthet de siste 10 år, eller har du brukt legemidler mot epilepsi i samme periode?	☐	☐
7. Har du obstruktivt søvnapne syndrom (snorkesyke) eller annen søvnsykdom?	☐	☐
8. Har du eller har du hatt hjerte-/karsykdom?	☐	☐
9. Har du diabetes?	☐	☐
10. Har du eller har du hatt en alvorlig psykisk lidelse, eller har du en psykisk svekkelse som kan påvirke kjøringen din?	☐	☐
11. Har du ADHD?	☐	☐
12. Bruker du legemidler som kan påvirke kjøringen din?	☐	☐
13. Misbruker du alkohol eller andre rusmidler, eller har du hatt slikt misbruk i løpet av de siste tre år?	☐	☐
14. Har du svekket lungefunksjon?	☐	☐
15. Har du eller har du hatt alvorlig nyresvikt?	☐	☐
16. Har du nedsatt førlighet i arm eller ben?	☐	☐
17. Er det andre helsemessige forhold som kan svekke din kjøreevne?	☐	☐

Undersøking i førarkortsaker

Førarkortforskrifta, vedlegg 1 §5

Vurdering av om helsekrav er oppfylt for føring av motorvogn skal ut over en **generell helseundersøkelse** omfatte:

- a) undersøkelse av **sensoriske funksjoner** (syn, hørsel)
- b) vurdering av **kognitiv funksjon, psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser**
- c) undersøkelse av **førlighet**
- d) vurdering av **legemiddelforbruk** og bruk av **rusmidler**
- e) blod-, urin- eller andre **relevante prøver** og undersøkelser i den utstrekning det er nødvendig for å bedømme søkers helsemessige skikkethet.

Plikt til å gje informasjon

- Førarkortforskrifta, vedlegg 1 §6
- Legitimasjon
- «Søkeren er pliktig til å gi legen så fullstendige opplysninger som mulig om sin helsetilstand»

Kørevurdering

- Etter oppmodning frå lege/optikar
 - krav i forskrift
- Etter avgjerd frå trafikkstasjon
- Oppmodning frå lege via fylkesmannen

Dispensasjon

«Dispensasjon fra bestemmelsene i kapittel 4 til 18 skal bare gis der det etter en samlet vurdering av helsetilstand og trafikksikkerhet vil være **åpenbart urimelig** å avslå en søknad om dispensasjon. Søkers behov for førerett skal ikke inngå i vurderingen.»

- Skal berre unntaksvis bli innvilga
- Skal ikkje brukast til å flytte grenser fastsett i regelverket
- Søknad til Fylkesmannen (der søker er busett)
- Klage: Helseklage

Inndraging av førarkort - helsekrav

Vanlegaste årsakar til inndraging ved helsesvikt:

- Bruk av middel (alkohol/illegale/legemiddel) **32 %**
- Kognitiv svikt eller psykisk lidelse **31 %**
- Anfall (epilepsi, epilepsilignande, ikkje-epileptiske): **19 %**
- Syn **6 %**
- Nevrologisk sjukdom (utanom epilepsi) **5 %**

Data for heile landet i perioden 01.10.16 til 31.12.16

Helsekrav - generelt

- Førarkortforskrifta, vedlegg 1 – Helsekrav
- Overordna:
§2, fyrste ledd: *Ingen må føre motorvogn når vedkommende ikke er i stand til å kjøre på trafikksikker måte på grunn av sykdom, bruk av midler som gir svekket kjøreevne, eller annen helsesvekkelse.*
- Lege kan krevje kontrollar
- §§ 42 og 43: andre/fleire sjukdommar/helsesvekkingar

Helsekrav – kognitiv svikt

- § 15: *Helsekrav er ikke oppfylt når svekkelse av kognitiv funksjon medfører trafiksikkerhetsrisiko.*
- Korleis vurdere? Fleire moglege verktøy:
 - Legens kjennskap og konsultasjonen
 - Komparentopplysingar
 - Kognitive testar (TMT-A og TMT-B)
 - Spesialistvurdering
 - Køyrevurdering
 - Ergoterapeut (P-drive)

Helsekrav – Alkohol

- *Avhengighet av alkohol, langvarig høyt inntak av alkohol eller skadelig bruk av alkohol, der alkoholbruken kan føre til forstyrrelse i atferd og gi helsesvekkelse med økt trafikksikkerhetsrisiko*
- Forbruk som kan gje:
 - Forstyringer i atferd
 - Helsesvekking
 - Avhengighet
- Meldeplikt som regel ved:
 - Endra atferd, nedsett kognitiv funksjon, nevropati
 - Innlegging i institusjon naudsynt grunna avhengighet
 - Medvitstap med krampar

Trafikktryggleiksrisiko

Helsekrav – Gjentatt eller vedvarende bruk av rusmidler eller legemidler til rusformål

- Rusmiddel: helseskadeleg bruk som gjev auka trafikktryggleiksrisiko, eller avhengigheit av illegale rusmiddel
 - Døme: cannabis, amfetamin, heroin, kokain, ecstasy, hallusinogenar
- Legemiddel: gjentakande eller vedvarande bruk til rusformål
- Krav: negative prøvar (totalfråhald)
 - Gruppe 1: 6 månadar
 - Gruppe 2: 3 år

Helsekrav – legemiddel

- Legemiddelliste i § 36:
 - LAR-behandling
 - Benzodiazepinar
 - Opioidar
 - Antihistamin som sovemiddel
- Bruk av fleire legemiddel nevnt i § 36
 - 2: redusert døgndose 50%
 - ≥ 3 : Helsekrav ikkje oppfylt

Helsekrav – legemiddel: benzodiazepin

Virkestoff	Handelsnamn	Maksdose	
		Førarkortgruppe 1	Førarkortgruppe 2 og 3
Oksazepam	Sobril	30 mg/døgn	0
Diazepam	Stesolid/Valium/Vival	10 mg/døgn	0
Zopiklon	Imovane/Zopiclone/Zopiklon/Zopitin	7,5 mg/døgn	7,5 mg/døgn
Zolpidem	Stilnoct/Zolpidem	10 mg/døgn	10 mg/døgn
Nitrazepam	Apodorm/Mogadon	10 mg/døgn	10 mg/døgn

- 8 timars regel for zopiklon, zolpidem og nitrazepam, og:
 - Gruppe 2 og 3: sporadisk bruk i periode på maks 5 dagar
- Helsekrav ikkje oppfylt ved andre benzodiazepinar

Helsekrav – legemiddel: opioidar

- Kortvarig smertebehandling (gruppe 1, 2 og 3):
 - Kontinuerleg behandling: Ikkje oppfylt
 - Enkeldose etter legeanbefaling: 8 timar
- Kronisk smertebehandling førarkortgruppe 1
 - Klar medisinsk indikasjon
 - >1 veke etter doseendring
 - ≤ 300 mg morfinekvivalentar døgndose
 - Langtidsvirkande legemiddel
 - 8 timar etter ekstra dose korttidsvirkande
- Kronisk smertebehandling førarkortgruppe 2 og 3:
Helsekrav ikkje oppfylt

Helsekrav – legemiddel: antihistamin som sovemiddel

Virkestoff	Handelsnamn	Maksdose	
		Førarkortgruppe 1	Førarkortgruppe 2 og 3
Alimemazin	Vallergan	30 mg/døgn	0
Prometazin	Phenergan	25 mg/døgn	0
Hydroksyzin	Atarax	30 mg/døgn	0

- 8 timars regel

Helsekrav – epilepsi og epilepsiliknande anfall

- Førarkortgruppe 1: Helsekrav ikkje oppfylt ved diagnostisert epilepsi med anfall siste 5 år
 - Kan likevel ofte få helseattest etter 1 år
- Førerkortgruppe 2 og 3: Helsekrav ikkje oppfylt ved:
 - Diagnostisert epilepsi med anfall siste 10 år
 - Bruk av legemiddel mot epilepsi i same periode
- Det er ei rekkje krav ved meir spesifiserte former for anfall

KASUS

Fylkesmannen i Rogaland

P: Bevissthetstap

S: Mann, 48 år og bussjåfør. Undersøkt primært på legevakt. Mistet bevisstheten under jogging. Plutselig innsettende. Kutt i panne med behov for sutur og tannskade etter fall. Ikke opplevd likende tidligere. Sier selv at han jogget, og at det neste han husker er at han våkner «på bakken». Innlegges sykehus.

O: Kardiologisk og nevrologisk utredning uten anmerkning.

A: Bevissthetstap av ukjent årsak.

P: Time hos fastlege for å fjerne suturer.

Er helsekravet oppfylt for førerkortgruppe 1 og 3?

Kan vedkommende kjøre inntil videre?

Må du sende melding til fylkesmannen?

Hva skal eventuelt til for at kjøring kan gjenopptas?

P: Alkoholoverforbruk?

S: Kvinne, 38 år. Økonom. Kommer til deg etter press fra samboer som mener hun drikker for mye alkohol. Motvillig til å angi alkoholforbruk men etter flere spørsmål forteller hun at hun drikker anslagsvis 4-5 dager i uka, da typisk 3-4 glass vin. Mener hun har kontroll og drikker kun på kveldene.

Etter hvert tar du opp førerkort. Da sier hun at hun overdrev betydelig da hun beskrev forbruket tidligere, og at hun ikke kjører etter å ha drukket.

O: Velstelt, framstår ikke ruset. Orienterende klinisk undersøkelse normal. Ved to tidligere blodprøvetakinger hatt noe forhøyet GGT.

Er helsekravet oppfylt for førerkortgruppe 1?

Kan vedkommende kjøre inntil videre?

Hun kjører ikke når hun har drukket, hvilken betydning har det?

Hvordan håndterer du saken videre med tanke på førerkort?